

Sajtóanyag a 2010. május 7-i
„Aktív szociálpolitikai eszközök, feltételekhez kötött
kézpénz-transzferok a világban és Magyarországon”
c. műhelykonferenciához

A magyarországi tapasztalatok szerint a hazai szegénység tartós csökkentésének hagyományosan alkalmazott eszközei nem, vagy nem eléggé sikeresek. Különösen a szegénység újratermelődésének és generációs átörökítésének megakadályozása látszik kudarcosnak. A világ számos országában kísérleteztek olyan társadalmpolitikai eszközök bevezetésével, amelyek a motivációk megváltoztatásával kívánják tartósan segíteni a szegény háztartásokon. Ezek célja, hogy a családok oktatási, egészségi és munkaerő-piaci helyzetével kapcsolatban anyagi ösztönzők segítségével egyszerre javítsák a szegény családok anyagi helyzetét és a jövő nemzedék életesélyeit.

A TÁRKI Társadalomkutatási Intézet 2010. május 7-én műhelykonferenciát rendezett az aktív szociálpolitikai eszközök, és azon belül a feltételhez kötött kézpénzes ellátások magyarországi alkalmazhatóságáról. A műhelykonferencián a feltételhez kötött kézpénz-transzfer programok tapasztalatairól készült talán legátfogóbb munka, a Világbank „*Conditional Cash Transfers. Reducing Present and Future Poverty*” (szerk: A. Fiszbein és N. Schady) című kötetéből kiindulva, valamint a TÁRKI által készített társadalmpolitikai műhelytanulmány alapján vitatták meg az ilyen programok magyarországi alkalmazásának lehetőségeit. A konferencián elhangzottak alapján, a Világbank és a TÁRKI tanulmányinak legfőbb üzenete, hogy a szegénység és társadalmi kirekesztettség nemzedékről nemzedékre történő átörökítésének megakadályozása nemcsak Magyarországon jelent megoldatlan feladatot, így az utóbbi évtizedekben a világ legkülönbözőbb részein vezettek be olyan programokat, melyek újszerű társadalmpolitikai eszközök, többek között a feltételhez kötött kézpénz-transzfer programok (*conditional cash transfers – CCT*) alkalmazására épülnek. Ehhez anyagi ösztönzőkkel igyekeznek befolyásolni a motivációik azon elemeit, amelyek hozzájárulnak a szegénység állandósulásához, illetve generációk közötti továbbörökítéséhez, elsősorban úgy, hogy a kedvezményezett szerződő partnerként vesz részt a programban.

Az 1990-es évek második felétől elsősorban Latin-Amerika és a Távols-Kelet egyes fejlődő országaiban bevezetett programok sikere nyomán egyre-másra születtek hasonló kezdeményezések más kontinensek fejlődő és fejlett országaiban egyaránt. Az első program, a mára emblematikussá vált Oportunidades (indulásakor, 1997-ben: Progres) Mexikóban az iskolába járást támogatja a szegény családok gyerekei körében. Az elmúlt 15 évben Braziliától és Chilétől Bangladesig és Indiáig, az Egyesült Államoktól és Nagy-Britanniától kelet- és közép-európai országokig (Magyarország, Szlovákia, Románia) számos ország indított ilyen programokat, melyek közül több akár már egy évtizede sikerrel fut. Míg a fejlődő országokbeli programok jellemzően a gyerekekre fókuszáló iskolai és egészségügyi szolgáltatások igénybe vételére ösztönöznek, addig a fejlett országokban a felnőttek munkaerő-piaci részvételének növelése a fő cél. Ugyanakkor egyre több fejlett országban kerülnek a gyermekek hasonló programok középpontjába.

A hazai gyakorlatban alkalmazott társadalmpolitikai eszközök átalakítása csak az ezzel foglalkozó intézmények megújítása és új módszerek bevezetése révén lehetséges. Ennek megalapozásához a TÁRKI olyan kutatási programba fogott, amelynek a célja, hogy más országok sikeresnek tekintett tapasztalatait, az ott alkalmazott eszközök előnyeit és hátrányait megismerje és megismertesse. A cél az, hogy a magyar szociálpolitikai, közgazdasági szakmában és politikai döntéshozatalban az aktív szociálpolitika eszközrendszere ismertebb, elfogadottabb legyen, valós társadalmpolitikai alternatívaként működhessen. Ennek keretében nem csak az a cél, hogy a feltételes kézpénz-programok gyakorlatának összefoglalásán keresztül megvizsgáljuk ezek magyarországi alkalmazásának lehetőségeit, hanem az is, hogy a tényeken alapuló szakpolitikát, azaz az intézkedések tényeken alapuló tervezését, monitorozását és értékelését minél szélesebb körben alkalmazza a hazai gyakorlat.

A „Conditional Cash Transfers. Reducing Present and Future Poverty” c. kötet ingyenesen letölthető:
www.worldbank.org/ccts-report honlapról.
